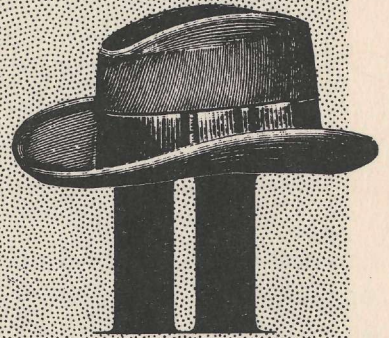

1983

ajakiri

- 1 Buddha, Jeesus, Utuste - vôi...?
- 2 Üheksas aasta / Toimetaja veerg
- 3 Buddha naeratus Eestis / Ants Mägi
- 6 Koraani algus
- 12 Samsārasaaki ei päästa Jumal / Uku Masing
- 16 Eestlane, tuled tagasi oma hiide!
- 18 Koguduste elust / Fotod
- 20 Eestlane ja kristlane / V. Salo
- 24 Hiie põhikiri
- 27 „Vend Vahindra“ / Toomas Laane
- 29 „Jeesuse Kristuse elu“ / Vello Salo
- 36 Kroonika: 25. KLENK

Toimetus ja talitus:

A J A K I R I

2661 Kingston Rd.
SCARBOROUGH, Ont.
M1M 1M3 CANADA

Aastatel 1982 ja
1983 ilmub kokku
kuus numbrit.

Nr. 3 (42)

toimetanud:

Vello Salo (tegevtoime-
taja, tel. 416-265-2458)

Vello Soots
Henno Sillaste
Heino Jõe
Käbi Loka
Lembitu Ristsoo

Erik Miller (kujundus)
Tõnu Mägi (talitus)

6 numbrit:
\$ 13 (Kanada)
\$ 12 (USA)

Esindus Skandinaavias:

Enno Klaar

Älvkarleövägen 12
S - 115 43 STOCKHOLM
Tel. 08 - 63 32 09

6 numbrit: rkr. 65.-,
postgiro nr. 12 77 47 - 4
Stockholm

Esindus Austraalias:

Tiia Raudma
11/19 Waruda Street
KIRIBILLI NSW 2061
Tel. (02) 929 - 4726

6 numbrit: A\$ 11.-

EESTI

RAHVUSRAAMATUKOGU

„Usk peab kohanduma üheks rahva eneseteostuse abinõuks, rahva enese ettevõtteks ja asjaks. Seni kui kirik on rahvusvaheline, tal ei ole teed pääsuks rahva juurde. Kirik oma usulistega peab seisma oma natsiooni eesmärkide teenistuses.“ Sest „igal rahval on oma Jumal.“

Nii arvas kord Kaarel Eenpalu (*Eesti kroonika 1935:115*) kui ta täitis peaministri kohuseid, nii arvavad paljud tänapäevalgi. Kui nii, siis on eestlaste jumal Taara ja meil on ka eestlaste oma usuisa Utuste.

Vist kõik eestlased on kuulnud taara usu olemasolust, ent kui paljud on kuulnud Kusta ja Maarda Utustest, meie rahvusliku usundi loojatest? Ja et 1934.a. rahvaloenduseks oli taarausulisi 171 hinge?

Väga paljud eestlased näevad usus midagi rohkemat kui ainult rahvuslike huvide teenimist. Usk olevat just midagi rahvusvahelist, sama kõigile rahvastele. Nende silmad pöörduvad siis ka nn. maailma-religioonide poole.

Ajalooliselt on Eestis domineerinud ristiusk. Algul kurja, siis heaga. Temaga võrreldavat usulist liikumist Eestis pole olnud ja ka tänapäeval kuulub ainult üksikuid eestlasi muudesse usunditesse. Selle usundi looja on Jeesus Kristus, kelle oma rahvas – juudid – on hüljanud.

Ristiusk on jumalusk. On ka jumalatuid: vanadest aegadest, näiteks Buddha, või ka meie päevilt, näiteks Karl Marx või Sarvepalli Radhakrishnan. Vaja vaid valida.

Või polegi vaja? Kindlasti on eestlaste hulgas (nagu mujalgi) palju parteituid usundi küsimuses. Iseseisvaid, vabamõtlejaid, agnostikuid jne.

Kuid probleem kui niisugune püsib, „on vanem kui meie“, üleilmne: kas ja mis on meie olemasolu mõte? Kuidas korraldada omaenese, oma rahvuse, kogu maailma rahvaste pere elu maailmas, mis muutub üha väiksemaks?

Armsad lugejad! Halb uudis on teil juba käes: detsembrinumber saabus juunis, mõnele juulis... Lootkem siiski, et see jääb ainsaks ja viimaseks.

Ees seisab suurte muudatuste aasta. Kõigepealt: *Aja Kirjal* on nüüd oma ladumismasin, mida võite juba käesoleva numbriga pealkirjadest näha. Kuid alates 1984.a. esimesest numbrist, mis peaks ilmuma Torontos peetava ESTO 84 ajaks, muutub AK senine välimus päris põhjalikult.

Esiteks: järgmine number tuleb otsast lõpuni „päristrükis“. Kunagi saatis üks lugeja (üksainus!) rahatähe „eesti õ“ muretsemiseks. See on meil siis nüüdsest olemas. Kuid loodetavasti muutub kogu trükipilt loetavamaks.

Muidugi jääme teatavaks ajaks katselisse faasi ja sooviksime kuulda lugejate arvamusi-ettepanekuid. Kuid eelseisvate kuude jooksul loodame siiski eksperimendi-faasist väljuda.

Ent kuidas on lugu ajale järelejõudmisega? Aastaks 1984 on kavas välja anda kuus numbrit, seega üks kuus. Kuna ladumismasin lihtsustab toimetuse tööd, peaks see võimalik olema. Tuleval aastal (1985) läheksime tagasi vana rütmi juurde (6 numbrit aastas).

Üks valus probleem on kaaluvähendamine. Praegu maksame tegelikult peaaegu kahekordset postikulu: üksiknumber kaalub 50 grammi, kuid koos ümbrikuga nõuab saja grammi portot! Püüdis-trükk võimaldab ruumi kokku hoida, ilma et loetavus kannataks. Niisiis „saledamaks“, ent mitte „lühemaks“!

Kaastöö osas jäävad soovid endiseks: kõigepealt vajaksime rohkem häid fotosid (must-valgeid, pildiloleva ja ka pildistaja nimega!), eriti teistelt kontinentidelt. Ja üldse: üliharva tuleb pressi-informatsiooni. Jääb mulje nagu ei tahaks „eesti asja“ ajajad teistele teatada, et nad on midagi teinud! Keegi teeb heliplaadi ja tahab seda ilmselt müüa: miks mitte saata AK-le teade? Keegi trükib ja – oh imet! – saadab AK-le raamatu, aga unustab ütlemata, mida see maksab ja kust seda saab...

Aastal 1983 tõusis välisest ajakirjanduse taevasse kaks uut tähte: *Elagu!* Austraalias ja *Esto-America* USA-s. Tere-tulemast! Räägime neist pikemalt järgmises numbris.

Ants
M ä g i

Aastal 1982 ilmus Soomes nägus taskuraamat Jaan Kaplinski esseedega*. Tegemist on suuremalt osalt siin-seal ilmund kirjutistega, mis nüüd raamatukaante vahele kokku kogutud. Väheste lisanduste hulgas paelub tähelepanu sissejuhatus, eriti selle lõpp:

... Nii jõudsin budhismiookeani randa ja mida ma sinna jõudes tundsin oli juubeldav rõõm. Võibolla tunneb midagi säärast see, kes esimest korda satub sinna, kuhu ta loomuldasa kuulub – löhi merre, vähk kaldaurgu, albatross vete kohale. Küllap see leidmisrõõm avaldub neis esseedeks nimetatud kirjutistes mitmel moel, kuigi olen harva tundnud vajadust seda mingi kreedo kujul väljendada. (Lk. 12)

Et üks meie tuntumaid poeete (ja küllap ka esseiste) võtab omaks budismi kreedo õigustab asja veidi põhjalikumalt vaatlema ja küsima, kuidas ning miks see juhtus.

Sissejuhatavalt vastandab Kaplinski esseistikat vaimsele tardumusele, mis Euroopas olevat mingi ühe-õpetuse-paranoia vastumürgina sündinud:

Esseistika sündis Euroopas siis, kui Euroopa vaim hakkas seaduspäraselt kahtlema selles, et Jumala tõde, kui teda üldse olemas on, saab mahutada ühte õpetusse, ühte religiooni või ühte inimesse. Esseistika sünniga (ämma-emandaks tavatseme nimetada Montaigne'i) taastus sinu minu meelest õige tasakaal lõpliku ja lõpmatu vahel, mille vahepealne absolutistlik metafüüsika oli rikkunud. Eriti tomistlikus mõtlemises (frantsiskaaniid olid sellest patust vabamad) kippus inimlik jumaliku ühte langetama, inimlik loogika end jumalikuks pidama ja see oli üks põhjusi, miks keskaja intensiivne ja erakordselt laiu hulki haarav kultuurielu end kiiresti ammendas ja tardus institutsioonidesse, süsteemidesse, ning jõudis viimaks tõelise paranoiani, mida tunnustavad inkvisitsioon ja nõiajaht. (7)

*Jaan Kaplinski, *Olemisen avara hiljaisuus*. Esseitä ihmi-sestä, luonnosta, runoudesta. Valikoinut ja suom. J. Salokannel. Delfiinikirjat. Otava, Helsinki 1982:228.

Muidugi teab Kaplinski, et teisitimõtlejate „likvideerimine“ pole ei keskaja ega Euroopa leiutatud. Ta ainult võtab näiteks oma sünnikontinendi (mis näib talle pahanduse eksperteerijana mujalegi):

Sellest painavast unest virgudes üritas Euroopa heita korruga minema kõik, mis teda minevikuga sidus ja sealt, renessansijärgsest ajast vist algabki tema lõhestatus ja kriis. Uueksaamine, täielik vabanemine vanast ei õnnestunud ja seitsaadik on põlvest põlve seda uuenumist, reformatsiooni, revolutsiooni üritatud ikka ja jälle, ent ikka otsustava eduta. Muidugi järgneb revolutsioonile kontrrevolutsioon, uuendusmeelsetele seisavad vastu vanameelsed. Ent täit edu ei saavuta nemadki. Euroopa viimaseid sajandeid iseloomustab pidev frustratsioon ning piüüded sellest põgeneda, olgu siis liitudes reformaatortega või lahkudes Vanast Maailmast mere taha Uude Maailma... Mis vaimselt pole lahendus, sest vanad vastuolud ja hädad tulevad sinnagi kaasa. (7j)

Ent nüüd järgnevad juba kõige rängemat laadi süüdistused nimeliselt Euroopa aadressil:

Euroopal ei ole enam ammu ühendavat usku, väärtussüsteemi, ta on lõhestunud protestantideks ja katoliiklasteks, edumeelseteks ja vanameelseteks, sotsialistideks ja konservatiivideks, punasteks ja valgeteks... See lõhestatus on haaranud kogu Läänemaailma ning tänaseks juba kogu maailma, säästmata kedagi. Euroopa läitis plahvatuse, mis on lõhknud kõigi kultuuride tervikluse ning ka enesekindluse. Enesekindluse puudumine on praeguse maailma kultuuri olulisemaid jooni. Loomulikult sünnib siit piüüdeid ja pingutusi seda kaotatud enesekindlust taas leida. Teda otsitakse minevikust nagu retro-liikumised, või tulevikust nagu revolutsionäärid. Mõlemale on ühine, et ei lepita olevikuga, sellega, mis on. (8)

Enesekindluse puudumises, mis olevat globaalne, tulevat süüdistada ei kedagi muud kui Euroopat. Siinkohal kerkib küllap igal lugejal palju küsimusi. Esiteks: kes on Euroopa? Kuidas saaksime üht kontinenti, pealegi nii kirjut, käsitada süüdlasena? Teiseks: kas enesekindlus on midagi

kaasasündinut või hoopis midagi, mille saavutamine ole-
neb iga isiku pingutustest-võimetest? Kolmandaks: olevik
on paratamatult seoses niihästi meie mineviku kui ka tu-
levikuga. Vivisektsioon? Aga Kaplinski arutab edasi:

*Mingis mõttes ei ole siis Euroopa vaim tänini aktsep-
teerinud keskaegse üürikese turvalisuse lõppemist ja
inimesed elavad justkui kahe ilma vahel. Kultuuri
raskuspunkt ei asu praeguses ja olevas, selles, mis
meile kõige lähem, vaid ikka ajas ja ruumis meist
eemal. Vaim ise on saanud selle eemalolu kandjaks,
vaimsus on abstraheeritud kehast, ajast ja ruumist,
saanud oma äärmustes filosoofide ja esteetide puhtaks
mänguks, millele elu ja tõelus on paremal juhul vaid
tooraine. (8j)*

Tänapäeva ülerelevastatud ja -rahvastatud maailmas on tur-
valisus (kaitstus) kindlasti tähelepanu keskpunktis. Ja
kes poolt valinud ei ole, asub kahtlematult kahe vaenu-
liku maailma vahel. Aga seda kõike seostada mingi keskaja-
ideaaliga meie ajal, kus kõik kooris räägivad „pimedatest
sajanditest“? Kaplinski toob põhjenduseks:

*Seda eskapistlikku vaimsust kannavad Euroopas mitme-
sugused tugeva kompositsiooniga kunstivormid, kuhu
kõigepealt loeksin filosoofilised süsteemid, novelli,
romaani, muusikalised vormid nagu sonaat, sümfooniat
ning klassikalised draamavormid. Ka kujutatav kunst on
annud hulga niisuguseid makrostruktuure, millesse su-
rutakse tõelus, mis niimoodi omandab kindluse ja har-
moonia, mingil kujul igavikustub. Surmutele palutakse
igavest rahu, sangarite auks põleb igavene tuli, iga-
viku poole pöördub iga kristlik vaimulik jumalatee-
nistusel, iginaiseliku poole pöördub vana Faust ... (9)*

Kahju hakkab sõjaõhutajaist nagu Johann Sebastian Bach
või ka Kristian Jaak Peterson:

*Kas siis selle maa keel
laulutules ei või
taevani tõustes üles
igavikku omale otsida?*

Kuid Kaplinskil näib siiski olevat põhimõtteid, millest
ta kinni peab. Kui nii: mis oleks absoluutse ja igavese
erinevus?

(1) سُورَةُ الْفَاتِحَةِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ② الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ③

مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ ④ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ⑤

أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ⑥ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ

عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ⑦

نَزَلَتْ بَعْدَ الْمَدَائِرِ

A L L A H I,
Helde ja Halastaja
nimel.

Kiidetud olgu
A L L A H,
Ilmamaa Isand,
Helde ja Halastaja,
Kohtupäeva Kuningas!

Ainult Sind me kummardame,
ainult Sinu abi otsime!

Juhata meile õige tee:
nende tee, kellele Sina ohtralt annad,
mitte nende, keda Sina vihkad,
ega nende, kes on ära eksinud!

„Eskapistliku“ klassika vastumürgiks on Kaplinskil pakkuda kaks rohtu:

Keset seda igavikule orienteeritud vaimsust on esseistika, vähemalt oluline osa temast, parasjagu erandlik. Niisama kui liürika. Mõlemad ei väldi olevikku, vaid lähtuvad sellest. Mõlemas ei eristu veel subjektiivne ja objektiivne, tunded ja intellekt. Esseistika on lähedal vaimu algolekule, Suurele Plahvatusele, temas pole (ei pea olema) kindlaks tardunud vorme. Kuid esseistika ei ole (ei pea olema) vormita nagu vormita ei ole allikas, keeristuul või pilv. Nende vorm on keerulisem kui seisva vee, lumehelbe või ideaalse gaasi oma: üks ole teaduselgi suuri raskusi diinaamiliste vormide (keerised, leegid, välgud) kirjeldamisega. Paradoks ongi selles, et teadlik-tahtlik vorm ja looming on ikka lihtsam, lähemal skeemile kui vaba vaimulooming. Esseistikas kohtub vaim iseendaga ja seal avaldub vaimu usk endasse, oma vabadusse, mis saab läbi ilma vägivaldsete vormideta, saab ise vorme luua ja valida – tal pole kohustust ühtki olemasolevatest vastu võtta ega ära tõugata (viimast kohustust kannab koormana avangardism). (9j)

Vaevalt leidub vaimuinimest, kes põlgaks head esseistikat või head liürikat. Aga ka siis kui nad peegeldaksid „vaimu algolekut“ paremini kui miski muu: kas on essee „vaimu lõppolek“ või „vaimu ainuolek“? Vana juutide Koguja raamat, mis võib olla kergesti Buddha kaasaegne, väidab et igal asjal on oma aeg: *aeg on kaebtust teha, ja aeg on kepsutada* (3:4). Kas pole äkki essee oma aeg ja sümfoonial oma? On ju ka Kaplinskil vabadusiha siin päris keskne:

*Esseistika saab olla vaba Euroopa vaimusele eriti oma-
sest tõestamismaaniast, oma tunnete ja tunnetuste mas-
keerimisest objektiivseteks ja üldisteks tõdedeks, mil-
le kindlust peab tagama keeruline ühtede lausete tule-
tamine teistest. Muidugi on sellisel filosoferimiselgi*

Fotod
lk. 9

Ülevalt vasakult: korraldajad Kersti Ahven ja Urve Auksi, lektor Vello Sermat; Baltimore'i lauluansambel Kuma; lektorid Aarne Vahtra ja Harri Mürk peakorraldaja Irene Rudzinski'ga. (Vello Salo fotod)

oma koht, kuid nähtavasti on seda kasutanud õige tihti ka need, kellele ta omane ei ole. Hegel ei saa olla muud kui diskursiivne filosoof, Kanti puhul võib aga kahelda, kas ta poleks saanud esitada oma tõdemusi vahetumalt ja lihtsamalt. (10)

„Ateismiks nimetatakse niisuguste teaduslikult põhjendatud materialistlike vaadete süsteemi, mis hülgevad usu jumalasse (või jumalatesse) ja üleloomulikkudesse jõududesse ega tunnista üldse mingit religiooni.“ Nii loeme „kõrgemate õppeasutuste üliõpilastele“ koostatud katekismuse alguses. (Teadusliku ateismi alused. Tallinn 1963, lk. 5) See teadus on kindlaks teinud, et „budistlikud ... ettekujutused ... kultiveerivad individualismi, egoismi ja vana elukorralduse igandeid ... meie maal.“ (lk. 288). Tõestamismaania, siin pole mingit kahtlust. Ent Kaplinskilgi on midagi tõestada:

Vaim võib oma algse kindluse, eneseusu kaotada; siis hakkab ta otsima kindlaid vorme ja tõdesid. Viimaste sajandite Euroopale Iirimaast Uuraliteni on see ülimalt iseloomulik, kuigi sama nähtust esineb mujal kultuurideski. Ent sama iseloomulik on talle esseistika olemasolu, see et esseistika eelneb igale olulisemale vaimuliikumisele ja saadab seda. Ning paradokssel kombel leiab Lääne heitlev vaim siin kergemini kindluse, mida ta mujal nii suure pingutusega püüab saavutada. Meie sajandi tõsisemalt võetavad ja mõjurikkamad isiksused nagu Albert Schweitzer, Sigmund Freud, Carl Gustav Jung, Mahatma Gandhi, Daisetz Teitaro Suzuki (arvan, et Gandhi ja Suzuki kuulusid ka Euroopa kultuuri), Erich Fromm ja hulk teisi olid tegelikult ka esseistid ja on oma põhitõed avaldanud esseistlikult. Selles mõttes on pöördumine esseistika poole olnud Euroopa vaimule suur eneseleidmine. Võib juhtuda, et otsimine ongi leidmine, et nende vahel pole olulist vahet. Esseistika suudab seda vahet edukamalt ignoreerida kui teised kirjandussuunad. Selles on tema tugevus, kuid küllap on selles ka tema nõrkus. Võibolla tuleb see nõrkus meie usaldamatusest oma vaimu vastu. Niipea kui taipame, et välist tuge, vormi, filosoofiat, usundit, põhimõtteid pole, kaotame tasakaalu. Võibolla avaldub esseistikas kultuuri olulisi seadusi:

„liigne teadlikkus mängureeglitest segab mängu“. Siis oleks esseistile parem, kui ta ei pea või ei tunnista end esseistiks, tõrkudes selle määratluse vastu nagu ta peaks tõrkuma igasugu määratluste vastu. See tõrkumispingutus võib talle anda suurema süvenemis- ja veenmisjõu. Määratluste aktsepteerimine võib tema kirjutatu igavaks ja ettevaatlikuks heietuseks muuta. (10j)

Jääb lugeja hooleks leida, kes nimetat isiksustest budistid olid. Esimene neist (kas juhuslikult?) oli kristlik misjonär. Päriselt ei seisa siin esikohal siiski isikud, vaid jälle see inimvaimu *algne enesekindlus*, mis näib olevat Kaplinski kredo üks põhidoomasid. Tema teine peaprobleem on identiteedi küsimus (mis kahtlemata toob ta lähedale väliseestlastele):

Arvan, et olen olulise osa oma elust pretendeerinud enamale kui esseististaatusele. Küllap olen sellega pingutanud üle, kuid loodetavasti on see pingutus vähemalt esialgu pannud mind tõsisemalt tööle ja toonud paremaid tulemusi. Ent minu põhitunnnetusi on ikkagi olnud võimatus ühtki asja, ka iseend, mingi nimetuse ja definitsiooniga samastada. Samastamine tundub mulle patuna nagu Gurdjieffile. Nii adusin noore üliõpilasena ja see adumine viis mind üle Benjamin Lee Whorfi, Ludwig Wittgensteini, Fritz Mauthneri ja Alfred Korzybski zen-budismile.

Siin seisabki originaalis (lk. 12) passus budismiookeani randa jõudmisest, mida me lähtepunktina kasutasime. Oma leidmisrõõmu kirjeldab Kaplinski vabanemiselamusena:

Budistidele olulisemaid tõdemusi on anatta-tõdemus, arusaam, mida läänelikult võiks sõnastada „A ei ole A“. Muidugi pole tegu pelga Aristoteelse loogika ühe põhi-seaduse eitamisega, vaid ühe sügava inimliku arusaamaga inimlikust ja üleüldisest vabadusest. Vabadus on iese-tus, see et ollakse alati midagi muud, ei kuuluta päriselt ja lõplikult kuskile. See aga, mis/kes ei kuulu päriselt kuskile, kuulub igale poole. Kodutu kodu on igal pool. Budism, mis võttis minult sunni täielikult samastada Jaan Kaplinskiga, eestlase ja eurooplasega, andis mulle võimaluse samastuda hoopis enamaga, nõudmata muidugi, et ütleksin lahti eestlusest ja eu-

+ *Jääb vaid teadmise nõudmine*

Mis keskelt hall ja sinav mets see nurgist ainult puu
tee äärel kipralt vastu tuult ja rändamise häält.
Oks peen, mis pungast tänavu – just eile teda kuu
puult katsus kaasa rebida ja mina kaesin säält,
kumb olen, veel ei mõelnudki ja täna vihma väsis
see kysimus, sest vastus tal on liiga lihtne leida,
et syda nõuda selgemust, vaid nõuda veelgi käsib,
ehk kyll ju teab, et temale ei keegi armu heida.

Ei tee mind aastad suuremaks, ei tõmba laiaks laaneks,
kes selge, näeb mu kidurust ja langemise ohtu.
Kui sunnin end ja kujutlen, et olen läbi kohtu,
tean ometi: aurvaevale see lootus kergeks kaaneks.
Kas loodan veel, kas soovingi? Mis tahtu elab praegu?
Ei Hivaoa, ei Atitlan, ei ykski lage tell
Adžluni võsas... Mõistagi, ei looda Hoosea aegu,
lööb mullegi ju sala all yhtsoodu muistne kell.
Kui palju pandud kõrvale! Kes mäletab, peab aru?
Syyd kuhjunud ja mõistvana ma siia ehk ei tule
hulk aega enam. Brahma öö, taasalgamise maru
ei raasukestki kergenda mu tõusu minekule.

Mu päevad vette märgitud, mu rada meteoori
nii väikese, et päikeseks ta kõrval milligramm.
Ei eal ma kõlba kõndima tribuudimeeste voori,
and pudenend mu sõrmedelt ja nikastanud samm.
Nii tyhine! Kuis lootagi? Et Pilvis Magellani
mind miski ootaks teisiti kui elu nyydse saatus,
oh, ogarust! Ja ometi, mis tahtis See, kes pani
mu valvama, mil käriseb must läbi viimne vaatus?

Mistahes! Mida pärin sest, ei siinseil päevil vasta
See, kes mind nuhtleb taipama ja minu piinu halab,
kes yhest läägest teise mind vist vaevalt ihkab kasta
ja siiski ainult võimetust mu silmadesse valab.
Kui leiaks tee, kui leiaks maa, kus oled see, kes pead,
ei laisa pyuu ajaviit, ei rumaluse hytt,
kus lendad yle mägede ja kiirenedes tead,
kuis teemandiks ja tagasi võib muuta rasvund sytt!

11.08.1949

* *Samsārasaaki ei päästa Jumal*

Kes luges Gudeast? Kes mäletas, et muiste
 naist mõtles Eridu ja teadis, kus on Magan?
 Kas ikka mina see, kes läbi tuhatluiste
 ja liivund elude veel tuigun, ikka magan
 ning pihust teise mõtteid taas iidväikseid samu jagan?

Ei virgund! Jupipäsmast ainult läbi meenus
 puu toona kantud ryy, ah, Nippuris või Uuris,
 kes teab? Või kohutas mind korraks varte peenus,
 sest ysna hiljuti mu rasvu Isand uuris
 ja otsustas, et kaua veel pean siutsuma siin puuris.

Kus on sel mõte, lapsed? Oh, millal saame
 kyll inimesteks, millal? Kuidas mandus Kalam
 ja soodest tõusis Basra? Päike kuum ja kaame,
 roog muistselt sahiseb ja kala pole kalam,
 ent pyydja, tõmmu orjapoeg on Adapastki alam.

Ning aastad varisevad. Maa läeb valuvanaks
 ja tydib laipu syyes. Kus on puhas tuli?
 Kes ometi meid pööraaks, rada mõistma manaks,
 kust siiski mitmeks korraks Jumal meile tuli –
 kuid ikka Temast meie suus saand totrust kaitsev sulii.

11.08.1949

* *Sest mina on illusioon*

Sõnad 'puu', lausud 'pilv taevasinast'
 päikseloojakut nimetad vast,
 käidud tee, läinud aastate vinast
 hetkeks mäletad sirguvat last,
 seda, kelles veel sagis tunne,
 et ta sõnaga öeldud kõik saab,
 tukkus ööd, vajus tahtmatult unne
 mõttes: 'Ehasse lödiseb haab!'
 Aga nyid, aga nyid taipad teada:
 iga asi on suurem su suust,
 silmad kätest, mis ihkasid seada
 taipu jäädavaks pilvest ja puust.
 'Mina' vaid, 'ise' yksnes on tyhi!
 Teha parema oskaksid nyid,
 aga uuelgi ytelda pyhi
 oleks ogar ning asjatu pyyd!

Kogust *Kirsipuul varjus* (1948 – 1949)

rooplusest. Turmen, et mulle pole õieti miski kaugel ja eksootiline. Olen end turunud kodus Iiri ja indiaani folklooris, algebras ja šamanismis, katoliikluses ja protestantluses, ökoloogias ja marksismis. Kuna viimast olen ülikoolis veidi tõsisemalt õppinud, on mu mõtetearendustes temast kindlasti pärit õige palju. (12)

„Olen osalt kanadalane, osalt isegi ameeriklane ... osalt eestlane,“ lugesime hiljuti Aja Kirjas (41:21j), kus tulemuseks oli lõhestatuse tundmus. Aga kas on vaja just budistiks hakata, et tunnetada üldinimlikku kõikjal? Paljud eestlased on viimastel aastakümnetel pidanud elama pikemat aega mitme erineva kultuuri keskkonnas ja õppinud hindama positiivset kõikjal – budismita.

Lõpuks tuleb Kaplinski tagasi oleviku, käesoleva aja juurde, mis tarbimis-Läänes ehk kõlab vähem veenvalt:

Kõik on omal ajal ja omas kohas siin ning praegu. Midagi muud kui siin ja praegu vaevalt on, kuigi kõik, millest räägime, mida nimetame ja osutame, ei ole enam siin ja praegu. See, kas Jumal on loonud maailma või ei, pole oluline (nagu seegi, mis vastuse anname küsimusele „Kas Jumal on olemas?“), oluline on see, et me ei asendaks tõelist maailma (on ta siis Jumala loodud või ei) omaenda loodu-konstrueerituga. Sest meie ei suuda üksi luua midagi tõelist, vaid ainult illusoorset, kus meil endil on üsna kehv olla. Kuigi võime temaga harjuda ja temast kõvasti kinni hoida. Hoides kinni sellest oma loodud maailmast, oma isiksusest, rahvusest, kultuurist, usust, Jumalast, Buddhast, parteist, perekonnast, põhimõtetest, kaotame tegelikult kõik käest. Kaotame tõeluse ja iseenda. Ning et taas endani jõuda, peame jätma kinnihoidmise, laskma lahti. Kui see õnnestub, võib meile tunduda, et kukume, kukume põhjatusse tühjusse. Kuid kui vaatame seda tühjust heitumata ja silmi kinni pigistamata, osutub et ta ei ole võõras ja vaenulik nagu kartsite. Tühjus on naeratus, Amitabha, Piirita Valguse naeratus, inimese kõige ürgsem tundmise ja ühtekuulumise märk. Naeratus on meis peamine, naeratuses kasvavad hiljem armastus ja loogika, mis ühendavad inimesi. Ent alguses oli Naeratus. Soovin, et kõik, mis ma kirjutanud

olen, oleks kirjutatud naeratuses, naeratusesest, naeratusega ja annaks selle naeratused edasi ka sulle, hea luigeja. (12j)

„Omastehtud“ minast eemaldumine on üks ristiusu tuntud teemasid: Kes iial oma hinge püüab hoida, kaotab selle, ja kes iial selle kaotab, hoiab selle elus (Luuka 17:33, vrd. Matt. 16:25; Joh. 12:15). Naeratused vastu pole vist kellelgi midagi, ent kuidas on lugu lahtilaskmisega muust kui iseenesest, näiteks rahvusest? Ei saa ju kuidagi öelda, et siin oleks tegemist puhtakujulise „omaloominguga“. Me lihtsalt sünnime teatud rahvuse liikmena ja saame teatud kasvatused, mis pole meie eneste tehtud ega teha, vaid teatud mõttes „teeb meid“. Kas pole just see meie *tõeline* maailm? See, mida on vaja orgaaniliselt edasi arendada, ilma millestki *kramplikult* kinni hoidmata? Sest kes saaks sinna midagi parata, et ta *kõvasti* kinni hoiab millestki, mille õiguses-õilsuses ta on veendunud? Ka siis, kui vastuväiteid on põhjalikult kaalutletud – ja võibolla just siis.

Budismis leidub paljugi peale mainitud anatta-tõdemuse. Kuidas jääb sellega? Ilmselt pole lihtne võrdust *tühjus = naeratus* ümber pöörata (*naeratus = tühjus*) ilma autorilt küsimata, mida ta sellest täpsemalt arvab. Muust rääkimata.

Muidugi peame meeles, et autor ei kavatsenudki siin mingit kreedot kirja panna ja nii äratarki loetu meis rohkem küsimusi kui ta vastuseid annab. Tegemist on ainult sissejuhatusega esseedekogule, mida oleks tore lugeda ka eestlastel, kelle tarvis need esseed on algselt kirja pandud. Kuni me nad saame, kadestagem soomlasi...

Vägivaldselt oled välja aetud oma Taara-Hiiest, kus sa vabalt ja õnnelikult võisid tunda oma jumaluse lähedust.

Aastasadade jooksul oled võõrutatud oma vabast Hiiest, tõugatud kitasse kirikusse, säääl pidanud orjama võõraid jumalaid alanduses, vagaduses ning alalises patukahetuses.

Võõraste jumalate nimel on sind siin maailmas kurjalt kiusatud, julmalt piinatud, nõidadena, ketseritena tuleriidul põletatud ja ei ole veelgi lõppenud kollitamised kuraditega, ähvardamised põrgupiinadega ja tuleriitadega pääle surma säääl maailmas, kui keeldud uskumast nende võõraste jumalate võimuse.

Võõraste jumalate nimel on sind vaevatud pattudega ja süütegudega, mis olid tundmatud sinu vabas Taara-Hiies: Sinu sünd olevat patu järg, sinu surm olevat patu palk ja patune olevat iga sinu loomulik tunne, mis väljendab elujõudu, elutungi, elutahet.

Võõraste jumalate nimel rööviti sult sinu maised varandused, sinu maine kodumaa ning sinu maine elupaik kuulutati hädaoruks, kus sinu elu muutuvat iga päevaga halvemaks ja sina ise siia hädaorgu ek-

sinud ajutise patuse inimesena mõistetud elama oma maiseid päevi alalises surmahirmus ja viimse kohtupäeva kartuses, mil kurjad jumalad kohtumõistjad ei tunne armu sinu vastu, kui sa küllalt pole neid alandlikult palunud ja kummardanud.

Võõraste jumalate nimel on aastasadade jooksul sinu vaimu vägistatud, sind võõrutatud oma esivanemaist, oma leelost ja oma ilust: on sinu vaimu toidetud kõigegea, mis võõras sinu oma hingele.

Veel pole kadunud igatsus sinus sinu oma Hiie järele: See on sinus püsinud loomuliku tundena võõrast sisendusest hoolimata sinu alateadvuses ja väljub säält võimsa jõuna, millele ei suuda keegi panna paisu.

Tuled tagasi oma Hiide, otsid üles oma vanad Taara tammed ja istutad nende manu uued ja noored tulevaste põlvete päranduseks.

Tuled tagasi oma Hiide ise uuena, karastatud läbi karmide aegade, ise sitke tammena vastupanuks kõigile, mis võõras ja vaenulik sinule enesele.

Tuled tagasi looma jälle oma Taara-Hiit, mis uuesti paneb võimsalt kohisema sinu kodumaa!

See kohin kutsub sind tagasi avara taeva alla päikese kiirte valgusse ja soojusse, uritule igavese leegi manu.

See kohin tungib eluvooluna sinu südamesse, tungib elujõuna sinu lihastesse, täites sind uue julgusega ja innuga võidelda enese ja oma rahva parema tuleviku eest.

See kohin kostab sulle tajuva Taara salapärase looduse ning sinu oma tundmatu hinge ning ihu müstilise aimega,

teeb sinu heaks ja õnnelikuks ühtesulavuses oma ümbrusega ja ligemistega.

Tunned elurõõmsa veendumusega:

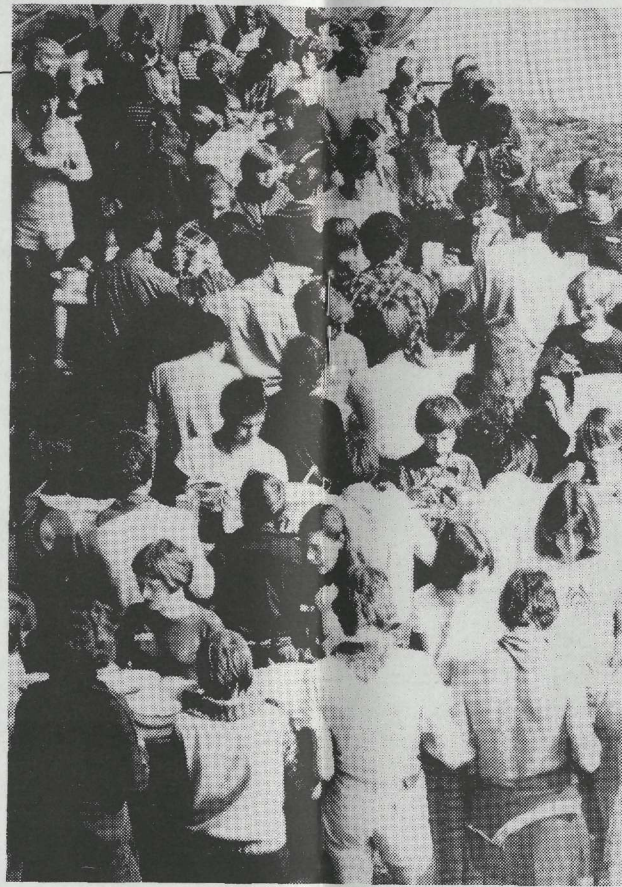
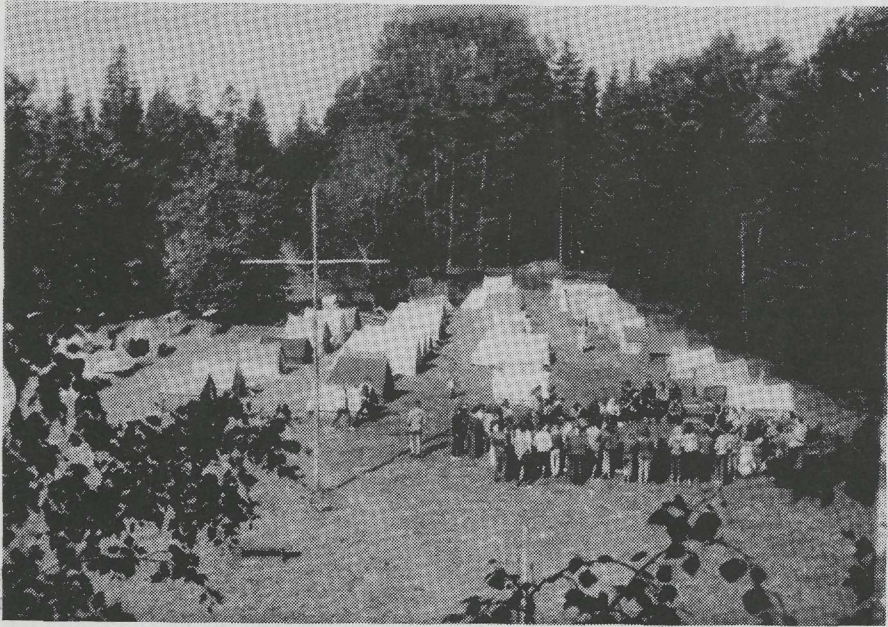
"Mina usun homsesse päeva."

"Mina usun, et homme päev on parem tänasest."

"Mina usun, et homme päev on parem tänasest, kui ma selleks kaasa aitan. Taara avitab."

Fotod
lk. 18j

Ülalt vas.: kolm vaadet kristlike noorte suvelaagrist Eestis 1980-ndate alguses. — Eesti Metodisti Kiriku 70-a. juubeli külalisi Pühavaimu kirikus: (vasakult) õpetaja em. J. Puskay; V. Salo; superintendent em. A. Kuum; (6. & 7.) Soome superint. Pentti Järvinen tütrega; (8. & 9. esireas) piiskop dr. Finis A. Crutchfield abikaasaga, nende taga piiskop dr. Ole E. Borgen (Stockholm); EMK superintendent Hugo Oengo (teine paremalt); World Methodist Council'i peasekretär dr. Joe Hale (4. paremalt). — Viimne kamass: Klaudia Plotnikova, baptisti koguduse liige Krasnojarski kraist, Sajaanide rajoonist, Abalakovo külast (foto ca. 1968). — Tallinna Pühavaimu kiriku kantslis: jutlustab piiskop F.A. Crutchfield (Texas, USA), tõlgib V. Salo.

Vello
S a l o

Eestlasel on kristlikele kirikuile ränki etteheiteid, alustades ristirüütlitest ja lõpetades baltisaksa vaimulike väljarändamise või koguni oma praeguse vaimuliku pattudega. Ent tõsiasjaks jääb, et ristiusu kirikud on nii kodu- kui välis-Eestis suurimateks organisatsioonideks, kuhu kuulutakse mõlemal pool tunduvate ohvrite kiuste.

Meil ei ole praegu olemas kaasaja nõuetele vastavat Eesti kirikulugu. Arthur Võõbusel on küll ilmunas ingliskeelne *Studies in the History of the Estonian People*, mis annab tähtsa koha kirikuloole seda siiski olemata või asendamata. Sellest suurteosest on lugeja kätte jõudnud 9. köide, *Estonian Literature during the Period of Independence*. Seega ei otsigi me siit põhilisi kirikuloo andmeid ja võime öelda, et meil puudub tänini põhjalikum ülevaade Eesti kirikuloo, eriti E.V. algusest tänapäevani.

Siin-seal on küll ilmund üksikuid kirjutisi üksikute kirikute või perioodide kohta, kuid need vajavad kogumist, sõelumist ja raamatusse raiumist. Seda pole me suutnud teha isegi mitte Välis-Eesti osas, kus kõik materjalid kättesaadaval. Kodumaalt pole palju andmeid ja sealsete kirikute elust on palju raskem ülevaadet saada.

1934.a. rahvaloendusel tunnistas end kristlaseks 1.106.332 E.V. kodaniku ehk üle 98%. Praegune kristlaste arv jääb saladuseks, sest pädeva statistika koostamine pole võimalik. Küll aga võib suhtelise täpsusega hinnata nn. tunnistasavate kristlaste arvu, mis on praegu 100 000 ümbruses ehk 6% lähedal. Igatahes on kirikutel rohkem Eesti-eestlasi liikmeiks kui komparteil.

Siinkohal siiski ka tunnustussõna EKP-le. Partei ateismiajaloolased (eriti Lembit Raid, kellele võlgneme statistilise tabeli lk. 21) on publitseerinud kirikuajaloo seisukohast relevantset materjali; antud olukorras eelneb ju Kodu-Eesti kirikuloo kirjutamisele usuvastase aktsiooni ajalugu. Alates aastast 1970 on avaldatud ka kristlike koguduste statistikat, mis osutub usaldusväärseks. Seda ei ole küll minu teada kuskil võrdlevalt kirjeldatud, ent kui see nüüd siinkohal teoks saab, siis tänu ametlike allikate olemasolule ja kättesaadavusele trükis.

1934. a. rahvaloenduse statistikat usulise kuuluvuse kohta

	Mehi	Naisi	Kokku
A. Ristiusk			
Eesti evangeeliumi luteri usu kirik [EELK]	408 374	465 652	874 026
Ap. Oigeusu Kirik	102 476	110 288	212 764
Rooma Katoliku kirik	1 115	1 212	2 327
Reformeeritud kirik	24	26	50
Anglikaani kirik	28	21	49
Armeenia Gregoriaani kirik	8	4	12
Lahkusulisi:			
Baptiste	2 798	5 954	8 752
Evangeliste	1 120	2 276	3 396
Adventiste	630	1 680	2 310
Metodiste	392	850	1 242
Vaba ev. kogudus	140	319	459
Priilasi	116	190	306
Ev. kristlasi	53	175	228
Nelipühilasi	58	133	191
J. Kr. ev. ühing	34	61	95
Jeesuse jüngerite kogudus	7	13	20
Jehoova kummardajad	3	5	8
Mennonite	—	2	2
Saksa kristlasi	1	1	2
«Kristliku Teaduse» poold.	1	3	4
Uus ristiusk	—	1	1
Vene kristlik ühing	8	5	13
Eristamata kristlasi	30	46	76
B. Mittekristlasi			
1. Monoteistid			
Judaiste	2 156	2 146	4 302
Karaiime	18	10	28
Muhameedlasi	95	75	170
2. Buddiste			
Hinduiste	2	—	2
Panteiste	2	—	2
Päikesesulisi	1	—	1
Taarausulisi	116	55	171
Usuta	4 777	2 316	7 093
Usk teadmata	4 292	4 000	8 292
Kokku:	528 888	597 525	1 126 413

Vt.: «Rahvastiku koostis ja korteriolud». Vihik II. 1934. a. rahvaloendus Eestis.
Tallinn, 1935, lk. 118—121

Märkus: 1934 loendati vanausulised ortodoksidenä,
1922 „muude ristiuskude“ lahtris.

Eestis ametlikult registreerit usuühingud 1939 - 1978

	<u>1939</u>	<u>1946</u>	<u>1948</u>	<u>1969</u>	<u>1976</u>	<u>1978</u>
Adventistid	38	13		13	13	13
Baptistid	49	104		82	78 + 3	78 + 3
Katoliiklased	10			2	2	2
Luterlased	184	153		145+15	141 +15	141 +15
Metodistid	14	11		11	12 +2	12 +2
Ortodoksid	157		133	87	86	86
Vanausulised	12	10		11	11	11
Vennastekog.		55				
	<u>464</u>	<u>(Ebatäiel.)</u>		<u>366</u>	<u>363</u>	<u>363</u>

Andmed: *Eesti aadress-raamat 1938 - 1939* (Tallinn 1939); *Apostlik-õigeusuliste eestlaste kalender 1948. aastaks* (Tallinn 1947); *ENE II* (1970); *Nõukogude Eesti* (1978); L. Raid, *Vabamõtlejate ringidest massilise ateismini* (Tallinn 1978); *Soviet Estonia* (Tallinn 1980).

Tihti on meil võrreldud ennesõjaaegseid andmeid pärastistega, ka kirikute alal, ja nähtud-maalitud olukordi õige mustades värvides. Ent vaadelgem korraks koguduste arvu enne sõda: 464. Enne kui asume hilisema juurde, tuletagem meelde, et Eesti kaotas ühe neljandiku oma elanikkonnast. Järelikult arvame maha ühe neljandiku kogudustest: 116. Peaks jääma 348, aga aastal 1969 on neid hoopis 366. Nii et võiksime kõnelda hoopis suhtelisest kasvust koguduste arvu osas.

Ent statistika pole usu ja kiriku küsimustes kaugeltki peamine asi. Ei saa unustada, et ristiusu kirikud on sündinud tagakiusamistes: see on nende loomulik miljöö. Ja selle on neile Eestis tagasi annud igasugu võitlevad usuvastased. Kas nad ei produtseeri vaimset tuumarelva?

Ilmselt ei lähe ju enam keegi kirikusse selleks, et oma uut kübarat näidata. Usklike read tihenevad, nende kvaliteet tõuseb ja koos sellega nende populaarsus rahva hulgas. Kuna-
gi oli EKP keelat ja tegi noortele „asja põnevaks“, nüüd on asi vastupidi.

Kas sellest on hakanud aru saama ka kirikute vaenajad? Kuuldavasti on nüüd lubatud asutada ka nelipühi kogudusi, mis pidid „teadusliku“ uurimustöö järgiolema tervisele ohtlikud: „Niisiis nõuab nelipühilaste usudoktriin igalt usklikult enda viimist närvivapustuseni. ... Kuid sekt on äärmiselt häda-
ohtlik ka ümbruskonnale, kuna enese üle kontrolli kaotanud sektandid on võimelised igasugusteks kuritegudeks.“ (*Teadusliku ateismi alused*. NSV Liidu Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi poolt soovitatud kasutada õpikuna keskeriõppeasutustes. Tallinn 1980:48)

Alates a. 1964 on kirikute olukord Eestis stabiliseerunud ja näib veelgi liikuvat usklike suurema rahulolu suunas. Välja arvatud ehk 1957 (või siiski 1956?) ilmunud EELK „aastaraamat“ polnud kirikutel võimalust trükkida midagi, mis väärriks usulise kirjanduse nimetust. Nüüd näib selleski koitvat uus aeg: EELK andis 1982.a. välja brošüüri, mida võib arvata sellesse liiki, riiklikult poolt kirjastati midagi samalaadset kolmes keeles. See on igati tervitatav, olgugi et ei tähenda kaugeltki mitte mingisuguse ideaalolukorra saabumist. Ajavahemikul 1944 - 1984 pole ju Eestis olnud saadaval ühtki Piibli osa, mida oleks kirikutel esmaselt vaja.

Lenini poolt jõustatud N.Vene konstitutsioon garanteeris niihästi usulise kui usuvastase propaganda vabaduse. Alles 1929, seega Stalini ajal, muudeti see usklike osas ainult kultuse-vabaduseks. 1977.a. põhiseadus on selles osas jäänud stalinlikuks. Miks mitte tagasi Lenini juurde?

I. Mõiste määramine

§ 1. Hiis on ühendis, mis taotleb selle põhikirja § 2. loendatud ülesandeid ja sihte.

II. Ülesanded ja sihid

§ 2. Hiie ülesanded on:

- 1) Oma liikmete vaimliste ja hingeliste nõuete rahuldamise võimaldamine taara usu alusel.
- 2) Usundi arendamine:
 - a) usu- ja jumalusemõiste selgitamise teel;
 - b) teaduse vaidkonda kuuluvate küsimuste lahutamisega usu dogmast;
 - d) usuliste toimingute ja taigade arendamise ja õilistamise teel;
 - g) usuliste luulendite ja muistendite kogumisega, nende puhastamisega väärsast ja valitud parimate rahva sekka saatmisega.
- 3) Usundi kõlbluse ja teaduse lähendamise ja ühistamise nende pidevaks ja leplikuks koostööks rahva õnnelikkuse, edenemise ja arenemise nimel.
- 4) Rahvusliku ideoloogia arendamine. Vaimlise sideme tihendamine eesti rahva liikmete vahel; inimete lähendamise üksteisele.
- 5) Rahva kõlblise vaimlise ja kangelise tasapinna tõstmine ja mõistliku elu õpetamine.
- 6) Rahvuslike röömu- ja muretähtpäevade (rahvuslike pühade) väärline pühitsemine ja au sees pidamine. Nädalapühade ja puhkepäevade sisustamine ja au sees hoidmine.
- 7) Rahvuslike pühaduste kui ka tarkade ja kangelaste mälestuse au sees pidamine ning pühitsemine.
- 8) Kõlblalt nõrkade moraalne toetamine ja nende kõlbla sitkuse kasvatamine.

§ 3. Peale § 2. loendatud ülesannete ja sihtide teotseb Hiis rahvusliku vaimuvara kogumise ning selgitamise ja kasulikkude teadmiste levitamise heaks.

III. Usundi aateline alus

§ 4. Taara usu õpetuse aluseks on tõekspidamine, et kõik elav ilm on arenemise ja edenemise tulemus, et arenemine ja edenemine sünnib kindlate seaduste alusel, et nende seaduste tundmine on inimesele tarviline ja nende täitmine soodustab edenemist ja kindlustab elu, et neid seadusi avastatakse vaid aegamööda teadusliku uurimise teel ja et see töö ei ole veel lõpetatud, vaid kestab ka tulevikus.

Taara usk peab tõeks, et ka jumaluse mõiste on arenev, tingitud üldiselt vaimlise kultuuri tasemist ja iga üksikisiku vaimukusest. Selle järgi taara usk võtab omaks jumaluse mõiste kõige kõrgemal astmel — tunnistas vaid tajutavat jumalust. Taara on piiritlemata, sõnadega määramata, on tajutav. Iga Taara piiritlemine ja sõnadega määramine tähendaks Taara mõiste labastamist, allakiskumist ja hävitamist.

Taara usk püsib tõekspidamisel, et usutunne on eluinstinkti positiivne avaldus ja suhtub ellu ja maailma positiivselt. See suhtumine on leidnud järgneva lühikese sõnalise väljenduse, kui psühholoogilise töö sõnastamise; "Mina usun homsesse päeva. Mina usun, et homme päev on parem kui tänane. Mina usun, et homme päev on parem tänasest siis, kui mina selleks kaasa aitan. Taara avitab."

Sunduslike usulisi talitusi ei ole. Mittesunduslike usuliste talituste kombed ühtlustab ja määrab kindlaks Tarkade koda.

IV. Koosseis

§ 5. Hiis koosneb ühisest aatest kantud ja ühise põhikirja alusel teotsevatest kogudustest.

V. Õigused

§ 6. Hiiel on juriidilise isiku õigused. Ta võib omandada, võõrandada ja pantida kinnis- ja vallasvarasid, võtta enda peale kohustusi, sõlmida seaduse lubatud lepinguid ja omab kõik muud õigused, mis maksivad seadused kindlustavad usuühingutele, ühingutele ja seltsidele.

Keskjuhatus

§ 35. Keskjuhatus koosneb 4 Esinduskogu valitud liikmest ja Tarkadekoja esindajast. Keskjuhatusel on liikmed valivad enestest seast Keskjuhatusel esimehe, kuna Keskjuhatusel abiesimeheks on Tarkadekoja esindaja.

Keskjuhatusel asukoht on Tallinnas.

§ 36. Keskjuhatusel valitavad liikmed ja samal arvul nende asendajad valitakse 3-ks aastaks. Esimese aasta lõpul langeb välja liisul teel üks liige, teise aasta lõpul 2 liiget, edaspidi — vanuse järjekorras.

§ 37. Keskjuhatus on vastutav Esinduskogu ees. Ta on Hiie täitev võim majanduslikes ja korralduslikes küsimustes. Tema ülesannetes kuulub: 1) majanduslik ja tehniline korraldamine, 2) varanduste valitsemine, arvepidamine, rahasummade vastuvõtmine ja väljaandmine, 3) eelarve ja eelarve täitmise aruande koostamine ja Esinduskogule esitamine ühes Revideeriva kesktöimkonna otsusega, 4) valas- ja kinnisvarade ostu- ja müügilepingute ja muude majanduslike lepingute sõlmimine ja kohustiste korraldamine, 5) Hiie esindamine kohtus, valitsuse- ja muudes asutistes ning vastav asjaamine, 6) Esinduskogu kokkukutsumine ja 7) vajaduse korral koguduste asjaajamise kontrollimine.

§ 38. Keskjuhatus töötab käsikäes Tarkadekojaga ning põhikirja ja Esinduskogu juhtnõu alusel.

§ 39. Keskjuhatusel koosolekud kutsuvad kokku Keskjuhatusel esimees, tema äraolekul abi. Koosolek on otsustusvõimeline, kui on koos vähemalt 3 liiget, nende hulgas esimees või tema abi. Küsimused otsustatakse liht hääletamusega.

Vanematepäevad

§ 43. Vanematepäevi kutsutakse kokku 1) Hiie vaimlisse arengusse suhtuvate küsimuste arutamiseks ja 2) Tarkadekotta valimiseks.

Vanematepäev arutab ka kõiki tähtsamaid Hiie ellu puutuvaid küsimusi, milles tema otsustel on nõuandev tähtsus.

§ 44. Vanematepäeva moodustavad Tarkadekoja ja koguduste vanematekogude esindajad.

Vanematepäev loetakse kokkuasunuks, kui peale Tarkadekoja esindajate on esindatud vähemalt 1/3 koguduste vanematekogusid, igauks vähemalt ühe volitatud esindajaga.

Vanematepäeva kutsuvad kokku Tarkadekoda, välja saates kirjalikud kutsed ühes päevakorraga hiljemalt 2 nädalat enne kokkutulemise päeva.

Vanematepäev teotseb oma kodukorra alusel, mille kinnitab Tarkadekoda.

Tarkadekoda

§ 45. Tarkadekoda on Hiie kõrgem juhtiv asutus. Tarkadekoda teotseb oma kodukorra alusel.

§ 46. Tarkadekojale kuulub taaralaste vaimline juhtimine, usundi kirjade avaldamine, koguduste vanemate ametissekutsumine, kõlvatute vanemate tagandamine, kõlvatuile isikule pühitsemis toimetuse ärakeelamine, § 15 p. 2 tähistatud õiguste tagasiandmine ja § 19 järele avaldatud kaebuste otsustamine.

§ 47. Tarkadekoda koosneb askodest. Askod valivad enestest seast esimehe ja selle 2 asendajat.

Askod valitakse vanematepäeval erilise kodukorra järele, milie kinnitab Tarkade koda peale Vanematepäeva heakskiitmist. Askode kutse on eluaegne.

*„Neli vihku taarausulist ajakirja on talletatud Austraalias ja nüüd alustame nende äratoomist meie lehe veergudel,“ kirjutab *Eesti Teataja* 1/1969. Teadaolevalt ei ole aga väljaspool seda harulduseks muutunud lehenumbrit ilmunud muud teavet taaraususe kohta. Sellepärast avaldame siin olulise osa Hiie põhikirjast, mis ilmus äsjamainit lehes. (Vrd. ka *Välis-Eesti* 8-9/82:4 ja 10/82:6.)

Märkus: Esimesed askod, arvus vähemalt 3, valitakse esimese koguduse esimesel üldkoosolekul, salajasel hääletamisel liht hääleteenamusega.

X. Kogudused

§ 48. Koguduse asutamisel koos-
tase asutamiskiri kahes teisikus, millele alla kirjutavad asutava koosoleku juhatus ja vähemalt kolm koosolekust osa võtnud liiget. Üks teisik saadetakse Keskjuhatusesele, teine jääb koguduse kirjavarade säilimikku.

§ 49. Kogudus omab teotsemissoiguse päevast, mil ta kantud Keskjuhatusese üldisse koguduste nimestikku. Ühtlasi sellega loetakse koguduse asutajad liikmed Hiie tegevliikmeteks. Kuni Keskjuhatusese valimiseni täidava viimase ülesandeid Hiie asutajad, kes ka kokku kutsuvad esimese Esinduskogu ja Keskiuhatusese koosoleku, kui on asutatud vähemalt 2 kogudust. Keskjuhatusese ülesandeid täidavad "Hiie" asutajad põhikirja § 39 ettenähtud korras.

§ 50. Koguduse dokukorra kinnitab Keskjuhatus.

§ 51. Koguduse elu juhivad: koguduse üldkoosolek, juhatus, revideeriv toimkond ja vanematekogu.

Üldkoosolek

§ 52. Üldkoosolekud on korralised ja erakorralised.

§ 53. Korralisi üldkoosolekuid peetakse üks kord aastas juhatusese ja revideeriva toimkonna liikmete, koguduse esindajate Esinduskogus ja vanematekogu liikmete kandidaatide valimiseks põhikirja järele, aasta eelarve vastuvõtmiseks ja möödunud tegevusaasta aruande kinnitamiseks ning tähtsamate küsimuste otsustamiseks.

§ 54. Erakorralised koosolekud kutsub kokku erakorraliste küsimuste arutamiseks juhatus oma algatusel, revideeriva toimkonna või $\frac{1}{10}$ koguduse liikmete nõudel. Kui juhatus ei saada laiali erakorralise üldkoosoleku kutselehti kahe nädala jooksul nõudmise saamise päevast arvates, kutsub kokku erakorralise üldkoosoleku revideeriv toimkond.

§ 55. Üldkoosolekud kutsutakse kokku teatelehtedega või kuulutustega ajalehes ja maal avalikkudel kuulutustulpadel.

§ 56. Üldkoosoleku avab juhatusese esimees või tema asemik. Üldkoosolek valib oma juhatusese.

§ 57. Üldkoosolekud on otsustusvõimelised, kui on koos vähemalt $\frac{1}{5}$ täisõiguslisi liikmeid.

Jääb üldkoosolek pidamata nõutava liikmete arvu puudumisel, peetakse hiljemalt 2 nädala jooksul teistkordne üldkoosolek, mis on otsustusvõimeline kokkutulnud liikmete arvust olenemata. Teiskordsest üldkoosolekust teatatakse kutselehtedega.

§ 58. Küsimused otsustatakse üldkoosolekul liht hääleteenamusega, välja arvatud koguduse likvideerimise küsimus ja liikme kogudusest väljaheitmine, milleks on nõutav vähemalt $\frac{2}{3}$ koosolijate hääleteenamus.

§ 59. Hääletamisviisi määrab koosolek, aga juhatusese, revideeriva toimkonna ja vanematekogu liikmed valitakse hääletamisel.

§ 60. Koosoleku käik protokollitakse. Protokollile kirjutavad alla üldkoosoleku juhatus ja kolm koosoleku volitatud liiget.

Juhatus

§ 61. Koguduse juhatus valitakse korralise üldkoosoleku poolt vähemalt kolmeliikmeline, kes omavahel ära jagab juhatusese esimehe, kirjatöimehaja laekahoidja ameti. Nendele valitakse kaks asendajat. Juhatusese kuulub peale valitavate liikmete vanematekogu esindaja, kes täidab juhatusese abiesimehe kohuseid.

§ 62. Juhatusese liikmed valitakse kolmeks aastaks. Esimesest juhatusese liikmed langevad välja esimese ja teise tegevusaasta lõpul liisu teel, pärastpoole vanuse järjekorras.

§ 63. Juhatusese koosolekuid peetakse § 39 järgi.

§ 64. Juhatusese tegevusse kuulub koguduse esindamine, koguduse kasutada olevate varanduste valitsemine, arvepidamine, eelarve ja möödunud tegevusaasta eelarve täitmise aruande koostamine ja esitamine üldkoosolekule ühes revideeriva toimkonna arvamise, üldkoosolekute kokkukutsumine ja §§ 10, 17, 18, 19, 66 tähistatud ülesanded.

Toomas
Laane

Viimased kaheksa aastakümnet on Vend Vahindra (alias Karl Tõnisson alias Kārlis Tennissons) olnud eestlastele budasusu sünonüümiks. Tõsi küll, lehtede veergudel on vilksatanud ka tema õpilase, Friedrich V. Lustig'i (s. 1910) nimi, kuid Vend Vahindra lood on lahutamatu osa meie kaasaegsest folkloorist nagu Rummu Jüri või Hirmus Ants. Iseasi, kui palju neil „vend-Vahindra-lugudel“ budismiga või üleüldse religiooniga pistmist on.

Vend Vahindra värvikas elus ei puudu paradokse. Selles liinis võiks ehk ta elu tipuks nimetada aastat kümme pärast tema surma „Lätimaa ja kogu Baltikumi budistlikule peapiiskopile“ pühendatud raamatukest*. Selles toimub nimelt Vend Vahindra, eluajal absoluutse vägivalla vastase ja peksupoisi mälestuse materdamine palgalise jumalamõrtsukate armee „spetsi“ poolt. Eluloolisi andmeid ei leia me siit eriti ohtralt, kontrollida pole neid võimalik, kirjutise eesmärk manitseb ettevaatusele. Lk. 80 opereeritaksegi ilmselt valeandmetega: 1934.a. rahvaloenduse andmeil olnud Eestis kõigest kolm budisti. Neid oli aga – rahvaloenduse, mitte Gerodniku paskvilli andmeil – ikkagi „ainult“ 666 % enam, nimelt 20. Kõigele vaatamata katsume järgnevalt rekonstrueerida Vend Vahindra eluloo, olgugi et „ilma garantiita“ (nagu reisibüroode informatsioon...)

Sündinud olevat meie kangelane 8. augustil 1873 Pala jõe ääres. (16) Kus täpselt, jääb esialgu ütlemata. Noor Karl veetnud aga lapsepõlve-aastad onu Odratsi talus Vana-Põltsamaa vallas, Umbusi küla lähedal. Laadalkäimisest onuga kuulemegi siis pikki lugusid. Laadal näitas Karl end ka juba tubli jooksjana.

Karl olevat lõpetanud gümnaasiumi Riias, on kirjutatud. Kui nii, siis pidi see sündima 1889. või 1890.a., sest 1890-91 viibib noormees kümme kuud tsarevitši (hiljem keiser Nikolai II) saatjaskonnas. Troonipärija reis kulgeb üle Austria, Kreeka ja Egiptuse Indiasse. Järgnevad Siiam, Hiina ja Jaapan. Vladivostoki ja Siberi kaudu

Järg lk. 31

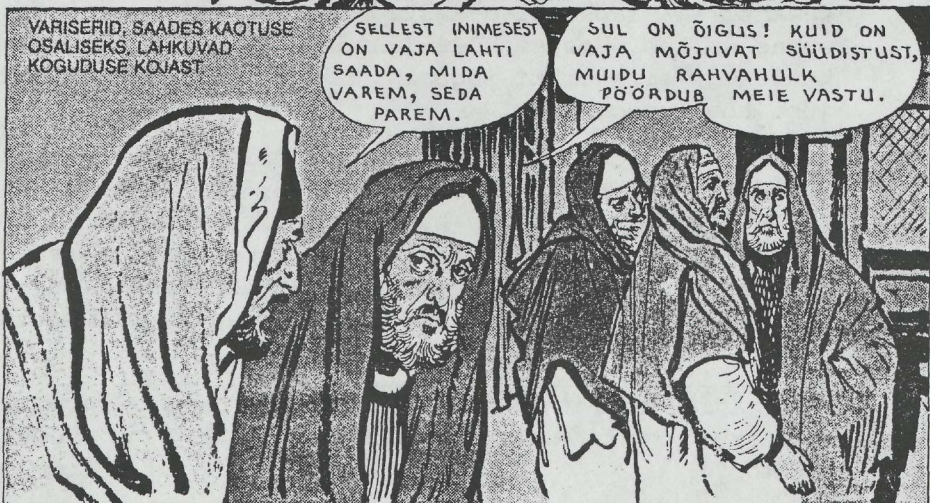
*Gennadi Gerodnik, *Vend Vahindra*. Satiiriline dokumentaaljutustus. Eesti Raamat, Tallinn 1973:111, tr. 25 000, br. 19 kop.

JEEBUS ÜTLEB SEE-
JÄREL VARISERIDE
JUURESOLEKUL
INIMESELE:
„SIRUTA OMA
KÄSI! JA KUI
TA SEDA TEGI ...

VARISERID, SAADES KAOTUSE
OSALISEKS LAHKUVAD
KOGUDUSE KOJAST

Jeesuse Kristuse elu. Estonian Edition 1981.
David C. Cook Publishing Co. C\$ 7.-

Vello
Salo

Värvitrükk on liig kallis meie väheste raamatuostjate silma rõõmustamiseks. Miks siis mitte kasutada muude rahvaste suurkirjastustel ilmud odavaid väljaandeid, asendades vaid tekstiosa eesti keeles? Nii tegi Andres Laur *Suure Piibli* uusväljaande puhul, nii on nüüd toiminud ka raamatuse identifitseerimata isikud, kes soovisid näha *Jeesuse Kristuse elu* ameerika pildiraamatu-stiilis. Selleks on võetud üks sel mandril läbilõõnud teos, mis tagab jooniste ja trükitehnilise kvaliteedi, kusjuures tekstiosa eest vastutavad ilmselt eestlasest toimetajad. Arvustada tuleb niisiis ainult sõnalist osa.

„Raamatu eesmärk on kujutada Jeesuse Kristuse tegelikku elu maa peal, nii, kuidas ta on kirjeldatud Uues Seaduses.“ Muidugi teavad tänapäeval kõik, et Uue Testamendi autorite püüdeks ei olnud hoopiski mitte Jeesuse eluloo kirjutamise ja „ajaloolise Jeesuse“ küsimus on aastakümneid teaduslikku maailma huvitanud. Eestis oli muide *ENE* ilmumise ajal (1971, art. *Jeesus Kristus*) ka „nõukogude teadlastele“ lubatud rääkida „ajaloolisest isikust“, olgugi et üsna ettevaatlikus sõnastuses; *ENEKE* (1983, sama artikkel) räägib ainult „müütilisest isikust“.

Nagu ametlikult ateistlike *ENE* & *ENEKE*se puhul, ei ole ka vaadeldava pildiraamatu avaldajate sihiks teaduslikult pädeva, vaid selle Jeesuse elu kujutamine, kes „avab elu eesmärgi ja -mõtte“ neile, kes usuvad (lk. 2). Ateismusklike hoiak on muidugi täpselt vastupidine.

„Nelja esimest Uue Seaduse raamatut nimetatakse evangeeliumiteks, mis tähendab „Rõõmusõnum Jeesusest“.“ Pildiraamatu esimeses lauses juba avastame teatud hoolimatuse eesti keele vastu (traditsiooniliselt on „evangeeliumide“) ja sisulise täpsuse vastu: „evangeelium“ tähendab lihtsalt „hea sõnum“ (või siis ka „rõõmu“).

Lugedes märkame, et see tendents esineb kõikjal. Eesti-keelse teksti puhul tuleb silmas pidada, et selles on kaks selgesti erinevat osa: piltidest eraldi seisev jutustav tekst ja pildil esinevate isikute ütlemissed esi-

meses isikus. Viimane peaks olema kõnekeelne, kuna jutustava teksti osas ootaksime tänapäeva kirjakeelt (seega ka kehtiva õigekirjutuse auspidamist).

Kuidas on lugu kõnekeelega?

„Rõõmusta, õpetaja!" Need sõnad pannakse suhu Juudasele, kes tuleb Jeesust ära andma. Mille üle pidi Jeesus seal rõõmutsema? Tegemist on aga päris tavalise tervitusega. Jeesus rääkis Palestiinas üldiselt tarvitusel olevat aramea keelt. Järelikult ütles Juudas talle: „Šlom lohh!", mida kreeka keelde tõlgiti „Haire!" Aramea keeles tähendab see küll „Rahu sulle" ja kreeka keeles „Rõõmutse!" – väga lähiskaudselt mõlemal juhul. Kui kreeklasest tõlkija on toiminud kõnekeele piiirides, siis peaks eestlane siia asetama tavalise tervitusvormeli: „Tervist, õpetaja!"

„Justkui ma ei võiks paluda, et Isa saadaks mulle inglid abiks!", loeme pildilt, mis seisab eelmise kõrval. Siin (nagu mitmeski muus paigas) on vist tegemist ruumipuudusega: kõik evangeeliumi sõnad ei mahu ingliskeelses originaalteoses jäetud valgele ruumile. Ent evangeeliumide järgi ütles Jeesus: „... enam kui kaksteist leegioni inglid" (Matt. 26:53). Rooma leegionis oli 6000 leegionäri.

Teatavas mõttes on ju lõbus täheldada, et Saatan kasutab Aaviku uuenduslikku keelt: „Küll siis inimesed veenduvad sinu jumalikkuses!" (lk. 28). Ent see võtab tekstilt kõnekeele hõngu. Ka Jeesus ütleb siin: „Järgige mind!" (40); „Me mattume vee alla," hüüavad mehed paadis (51).

„Kes teie seast, kellel on üksainus lammas, ja kui see kukub auku, hingamispäeval, et ta temast kinni ei haara ja tõmba välja." (46) Võiks öelda, et siin on tekst jäetud tõlkimata. Isegi üks tähetruudemast, *Revised Standard Version*, ütleb siin: „What man of you, if he has one sheep and it falls into a pit on the sabbath, will not lay hold of it and lift it out?" (Matt. 12:11) Ent kuna pildiraamatul pole tähttähelisuse kohustust (mis jääb ka mujal vaieldavaks tõlkeprintsiiibiks), kas poleks võinud siin seista: „Kas teie seas on kedagi, kes ei võtaks ja tõmbaks oma ainsa lamba august välja, kui see hingamispäeval auku kukub?"

Kahjuks leidub selliseid näiteid suur hulk. Puudutamata jäägu siin küsimus, kas ja kellele niisuguseid pildiraamatuid (paljud kaasmaalased nimetavad neid *koomiks*-iteks) Jeesusest üldse vaja on: et Uus Testament pole lasteraamat, tohiks ilma pikemata selge olla.

Käesoleva väljaande puhul jääb minu sooviks rohkem aukartust niihästi algteksti kui ka eesti keele vastu.

Vend
Vahindra

tullakse koju tagasi ning järgmisel aastal (1892) leiame Karli Püha Peterburi üliõpilaste hulgast, muidugi filosoofiateaduskonnast. Kuid seal pole tal püsi: 1893 näeme teda noviitsina Burkutšinski budausu kloostri Taga-Baikalis. Sedakorda saavutab ta teise mungajärgu (bandi). Ei selgu aga, kui kaua ta kloostriisse jäi; a. 1900 tegutsenud ta buda usu misjonärina Pekingis.

Vene-Jaapani sõda nõuab Karli armeesse (1904-1905), kus tal tuleb ainult tagavarapolgus teenida. Ent visa oma veendumuste kuulutamine viib ta kohtu ette, mis lõpeb vaimuhaigeks kuulutamise ja arsti poolt ja vabastamisega sõjaväeteenistusest. Varsti kohtame Karli noviitsina Petseri kloostri, kuid sealgi tekib tal arusaamatusi ning ta viiakse vaimuhaiglasse, kust jõuab aga jälle Odratsi tallu.

Pole selge, kui kaua ta talutööd tegi. A. 1909 annab ta Riias välja venekeelse brošüüri *Õpetus sellest, kuidas saada surematuks*. Selles oopuses leidub ka ta venekeelseid värse. 1912 saab ta Tartus maha eestikeelse luulevihi-kuga. Siis katkestab Esimene Maailmasõda muu tegevuse. Vend Vahindrast saab budistlik välikaplan 4. Kaukaasia ratsaväepolgus, kust demobiliseerituna avaldab 1915 vene- ja eestikeelse luuleraamatukese oma kangelastegudest.

1916-19 viibib meie kangelane jälle kloostri, Burjaatias, ent käib ka Lhasas palverännakul, veetes poolteist aastat Tiibetis, kus kohtab ka Dalai-laamat. Ta õpib sanskriti, tiibeti ja muidki keeli ning saavutab kaks järgmist mungajärku, getsul ja gelun.

1920-22 tegutseb Vend Vahindra Peterburis sealse budistliku pühakoja „priorina“, katsub siis Eestisse opteeruda, saab korvi ja otsustab nüüd Läti kasuks.

Tema viibimise aega Lätis ja Eestis ei anta täpsemalt; kuna lahkumine toimunud „enne sõda“, siis ei kestnud see kaht aastakümnetki, ent oli just see, mis Vend Vahindra meil kuulsaks tegi.

Aastal 1926 leiame oma kangelase Tartust, kus soovib osa võtta spordiselts „Kalevi“ korraldatud maratonivõistlusest. 53-aastane Buddha atleet asub starti Läti lipukese-ga ühes ja paberikotikesega teises käes. „Teadku kõik, et olen Läti alam! Kuid oleksin võinud olla Eesti alam,“ ütleb ärapõlat väliseestlane.

Naljanumbrina võet habemik lõpetab kolmandana ajaga 3:31,26. Kui meeles pidada, et 1924.a. olümpiamängudel saavutas sini-must-valget esindav Elmar Reiman ajaga 3:40,52 ainult kolmekümnenda koha... Seda tollal mäletas igaüks.

Aastatel 1928 ja 1930 avaldab Vend Vahindra veel kaks brošüüri: *Tulevane ilmariik Pan-Baltonia* ja *Mina ja mu jüngerid usume nõnda*. Tulevasele maailmariigile, mis lähtunuks Eesti-Läti-Leedu liidust, pakuti lipud, hümn ja muidugi buda usk riigiusuks.

Üks populaarne lugu (pole tähtis, millal see juhtus) oli Vend Vahindra poolt väljakuulutatud Viru väljaku tuletõrjetornist allahüppamine. Rahvast tuli kokku murdu, aga politsei tegi tingimuseks, et „paljasjalgsel Tõnissonil“ tuleb enne maast torni otsa hüpata...

Kunagi „enne sõda“ seadis Vend Vahindra koos oma õpilase Friedrich Lustig'iga sammud Kaug-Ida poole, et sealt mitte enam tagasi tulla. Jalamatk algas Riiast ning viis palverändajad Austria, Šveitsi ja Hispaania kaudu üle Gibraltari Aafrikasse. Läbiti Põhja-Aafrika, Palestiina, Süüria, Iraak-Iraan, Hindustan ja Nepal. Külastati Buddha sünnimaad, kuid Tiibetisse pääseda ei õnnestunud. Taga-India läbi rännanud eesti budistid jäid lõpuks peatuma Ranguuni.

Aastate jooksul olevat sealt tulnud kahe kõrge budausu vaimuliku, Mantramitra Mahatma Vahindra ja Ananda Maitreya, Ashin Ananda tervitusi Baltimaade piiskoppidele. Kui esimene 9. mail 1962 Ranguunis suri, päris teine tema „Lätimaa ja kogu Baltikumi budistliku peapiiskopi“ tiitli,

mida kasutavat oma trükis avaldet luuletõlgete puhul. Ashin Ananda (F. Lustig) tõlkevalimikku birma luulest on auhinnatudki.

Kui Vend Vahindra suri, ei ilmutanud tema jäänused tavali- se lagunemise tunnuseid kolmandalgi päeval ja tema matu- se-tuleriit kujunes suureks austusavalduseks. Vastupidi autori kavatsusele on kujunenud selleks ka laimubrošüür, mille lugemine pole igatahes mingi lõbu. Lootkem, et Vend Vahindra leiaks kunagi kongeniaalse biograafi. Tema ime- tabased seiklused üksi on seda ära teeninud.

Hiie
põhi-
kiri

§ 65. Juhatus töötab käsikäes vanematekoguga põhikirja, Esinduskogu, Keskjuhatuse ja Tarkadekoja juhtnõo- ride alusel.

§ 66. Hiie aate ja ülesannete ellu- viimiseks asutab Juhatus käsikäes vanematekoguga toimkondi ja tegevus- harusid vastavalt nõuetele ja võima- lustele.

Vanematekogu

§ 69 Vanematekogu ülesandeks on koguduse vaimlise elu arendamine ja kõigi tähtsamate koguduse ellu puu- tuvate küsimuste arutamine kodukor- ras määratud alustel.

§ 70. Kui vanematekogus tõusevad küsimused, mis on seotud majandus- likkude kuludega koguduse juhatuse laeka arvel, peab vanematekogu ar- vestama koguduse juhatuse arvamist kulutusvõimaluste suhtes.

Vanematekogul võivad olla kogu- duse laekas erisummad, mis kogu- tud vanematekogu käsutusse anneta- tud sihtsummadest.

§ 71. Vanematekogu liikmed vali- takse 7-ks aastaks. Kui vanemate- kogu liige on olnud vanemaks kolm aega (21 aastat), jääb ta edaspidi eluaegseks vanemaks.

Vanematekogu liikmed langevad välja ainult vanuselt. Juhul, kui vane- matekogu liikme koostis nõuab tema tagandamist, arutatakse küsimust ko- dukorra järele ja põhjendatud arva- mine esitatakse Tarkadekojale otsus- tamiseks.

§ 72. Vanematekogu valitavate liik- mete arv võib tõusta 14-ni, peale selle eluaegsed liikmed. Esialgul vali- takse 5 liiget ja täiendatakse arvu aasta-aastalt.

§ 73. Vanematekogu liikmete kan- didaadid valib koguduse korriline üldkoosolek; ametisse kutsub vane- mad Tarkadekoda.

§ 74. Vanematekogu valib oma liikmete hulgast juhataja (koguduse esändä), kirjatöimetaja ning esindajad koguduse juhatuse ja Hiie Vanema- tepäevale ja jaotab muu tegevuse, nagu — töötamise tegevusaladel osa- võtmise juhatuse moodustatud toim- kondadest jne. Vanematekogu peab oma koosolekuid kodukorra alusel, mis on kooskõlas Hiie põhikirjaga ja mille kinnitab Tarkadekoda.

XI. Muud üldised määrused

§ 75. Hiie ja tema koguduse juhti- vatel asutistel on õigus juure kutsuda nende tegevusele kasulikke isikuid.

Juurekutsutuil ei ole hääleõigust.

§ 76. Käesolevat põhikirja võib muuta Esinduskogu §§ 31 ja 33 mää- ratud korras.

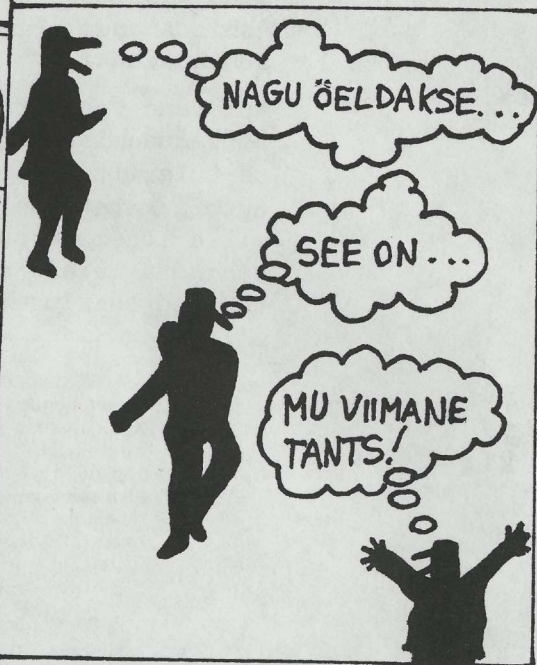
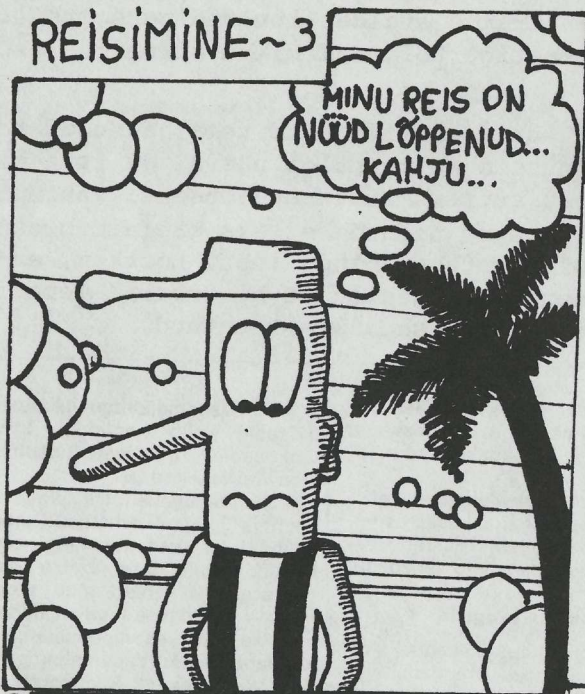
§ 77. Hiis võib astuda teiste ühin- gute ja liitude liikmeks.

§ 78. Kui koguduste arv langeb üheni, siis täidavad Hiie Esinduskogu, Keskjuhatuse, Revideeriva kesktöim- konna ja Vanematepäeva ülesandeid vastavalt koguduse Üldkoosolek, Ju- hatuse, Revideeriv toimikond ja Vane- matekogu.

Kui viimses koguduses liikmete arv langeb alla 17, siis likvideeritakse Hiis Üldkoosoleku otsusel.

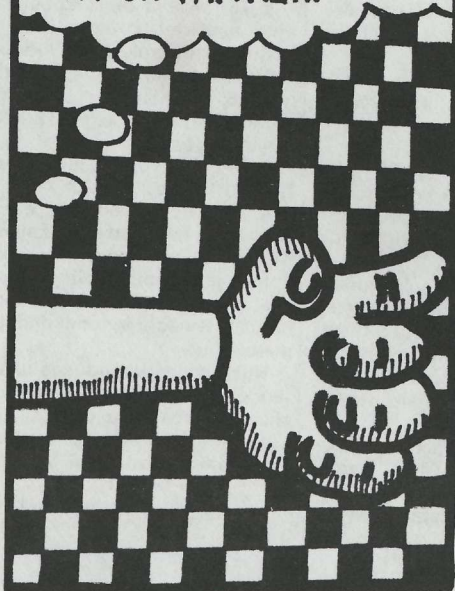
Hiie tegevuse lõpetamisel pärib Hiie varandused Eesti Vabariik.

REISIMINE ~ 3

© 1983

AINULT POPULAARSEL
SOOVIL JÄRGNEB 'HEIKI'
-PALUN TÄITKE...

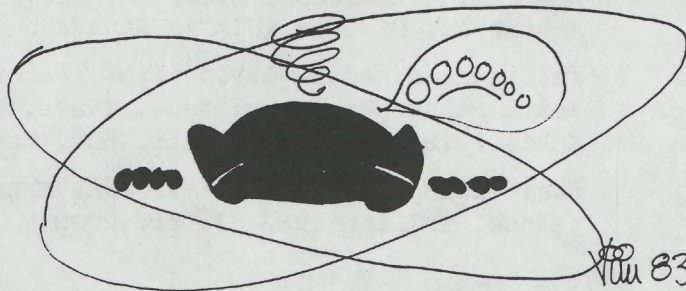
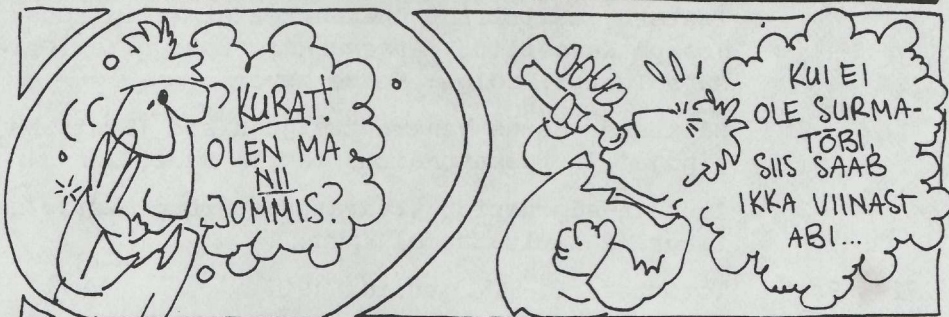

PALUN SAATKE OMA ARVAMISED
-HEIKILE- 5 ADMIRAL RD. TORONTO
ONT. CANADA M5R 2L4.
OOTAN TEIE VASTUSEID!

Soome sepa tehtud jalgadega tuleb Klaveripoeg koju. Kolhoosi „Punane Kalev“ värvavas kohtub temaga olmeohver Olev Olivist. „Klaveripojal pole ju jalgugi,“ arvab ta kaheldes. Ent siis...

KLAVERI-POEG

83

KLENK 83

Kesk-Lääne Noorte Koondise juubeli-sõpruspäevad – kahekümne viiendad – toimusid jälle Chicagos, 24.-26. nov., kusjuures peategevuspaikadeks olid Sheraton North Shore Inn ja kohalik Eesti Maja, osavõtt hea.

Loengud: *Milleks teeme rahvatantsu? ESTO 84 tulemas* (kaks loengut, Härnald Toomsalu); *Mis on armastus?* (Vello Sermat); *Eesti teater paguluses: olevik ja tulevik* (Harri Mürk); *Kahe keele vahel* (Helbe Meyer); *Tänapäeva Eesti probleeme* (Aarne Vahtra).

Non-profit organizational resource development workshop (juh. Kersti Ahven); Rahvatantsu õppepäev (H. Toomsalu).

Teater: satiiriline ühemeheteater (Rein Ruus, ingl. k.); Joseph Kesserling, *Arseenik ja vana pits* (Chicago Eesti Maja Teater; tõlge: Helbe Meyer).

Näitused: Aarne Vahtra tušijoonised (Eesti Majas); „Kalevipoja“ ja raamatunäitus (North Shore Innis).

Juubeli-sõpruspidu (rahvatantsugrupp *Mustjala II* ja Baltimore'i lauluansambl *Kuma*).

ESTO 84

Torontos, 8.- 15. juulini 1984.

MÜ 84

Kotkajärvel, 15.- 22. juulini. Peateema: *Väliseestlased, vanad ja uued*. Lähemat: MÜ, 45 Fulton Ave., Toronto, Ont., M4K 1X6, tel. (416) 463-9065.

Toimet. saadet

Elagu! 1, 2, 3/1983 (juuli-nov.). Esimene aastakäik, ilmub 6x aastas. Tellimised: *Elagu!* P.O. Box 101, St. Kilda West. Vic. 3182, Australia. Aastatell. \$A 6.-, välismaile \$ 12.-

Esto America. Vol. 1, No. 1, Dec. 1983:18. Monthly. *Esto America*, 1742 Second Ave., Rm. 122, New York, NY 10128. Aastatell. U\$ 30.- (USA ja Kanada).

Ilmund huvitavat

Tallinna ja Eesti metropoliidi Aleksiusse 50. sünnipäev. Eesti Piiskopkonna Valitsus. (Vast. toim. ülemp. Nikolai Kokla.) Tallinn 1980:60, tr. 600, tasuta.

Eesti Evangeelne Luterlik Kirik. EELK Konsistooriumi väljaanne. Tallinn 1983:52, tr. 2000.

Edgar Hark, *Die Estnische Evangelisch-Lutherische Kirche heute*. Perioodika, Tallinn 1982:80, tr. 1000, 30 kop. (Vrd. AK 38:29.)

Edgar Hark, *The Estonian Evangelical Lutheran Church today*. Perioodika, Tallinn 1982:71, tr. 1000, 25 kop.

Uue Testamendi sõnastik lühikonkordans [sic!] Broadman Press, Nashville TN 1982:387. Br.

The Baltic Tragedy. Kaks videokasseti, 148 min., U\$ 128.-
Tellida: International Historic Films, P.O. 29035, Chicago IL 60629.

Bernard Kangro, *Arbujate kaasaeg*. Märkmeid, mälestusi, mõtisklusi. II köide. EKKo, Lund 1983:280.

Valeria Kimberg-Kotkas, *Pilve all ja pilve piiril*. (Luuletusi.) Autor, Toronto 1983:63, CAD 7.-

Jüri Lina, *Üised päevad*. Olumärkmeid Eestist, Nõuk. Liidust ja mujaltki. Faag, Stockholm 1983:331, br. CAD 30.-, J. Lina, Friggs väg 6, 14569 Norsborg, Sverige.

Noorte lauluraamat. Koost. Aho Rebas. (Autor?) Göteborg 1983:133. (170 laulu nootidega) Br., CAD 5.50.

Salme Raatma, *Päev ootab sind*. Valik luuletusi aastaist 1954-1976. (Autor ?,) Turku 1982:68, CAD 5.-

Meta Pruul 1912 - 1981. Toim. Leonid ja Lydia Trett. Adelaide Eesti Naiskoor „Ilo“, Adelaide 1982:156. (Raamatus 6 koorilaulu noodid.)

Ilmar Rebane, *Kohtud Eestis läbi aegade*. English Summary. Autor, Toronto 1982:111, CAD 7.-

Aleksander Tamsalu 1981-1960. A Botanist in Exile. Technical Bulletin No. 11. September, 1980:127. Royal Botanical Gardens, Box 399, Hamilton L8N 3H8, Canada. CAD 4.50.

Valter Tauli, *Johannes Aaviku keeleuendus*. Eesti Keele ja Kirjanduse Instituut, Stockholm 1982:37.

Arthur Vööbus, *Estonian literature during the period of independence*. (Studies in the History of the Estonian People, Vol. IX; PETSE 38; vrd. AK 28:54) ETSE, Stockholm 1983:201, kt.

P. E. A
L 1166 83,3

M Ü Ü G I L :

E E S T I K R O O N I K A 1932 - 1939

(Elav Teadus nr. 16, 28, 39, 50, 62,
75, 87 ja 98)

Eesti Kirjanduse Selts, Tartu 1933 - 40

Neljal mikrokaardil (105 x 150 mm).

Hind CAD 10.- (koos saatekuludega)

T E L L I M I S E D :

A J A K I R I